

Sedad Bešlija

ISTIMÂLET

BOSNA U OSMANSKOJ POLITIČKOJ STRATEGIJI

(15. i 16. STOLJEĆE)

HISTORIJSKE MONOGRAFIJE

Knjiga 14

Izdavač:

Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju

Glavna i odgovorna urednica:

Dr. Hana Younis

Recenzenti:

Prof. dr. Enes Pelidija

Dr. Muamer Hodžić

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

94(497.6)“14/15”

BEŠLIJA, Sedad

Istimâlet : Bosna u osmanskoj političkoj strategiji : (15. i 16. stoljeće) / Sedad Bešlija ; [prijevod sažetka na turski jezik Sedad Bešlija, prijevod sažetka na engleski jezik Emına Meštrovac]. – Sarajevo : Institut za istoriju, 2017. – 302 str. : ilustr. ; 24 cm. – (Historijske monografije ; knj. 14)

Podaci o autoru: str. 305. – Bibliografija: str. 273-295. – Registar.

ISBN 978-9958-649-26-4

COBISS.BH-ID 23941894

UNIVERZITET U SARAJEVU – INSTITUT ZA HISTORIJU

Sedad Bešlija

ISTIMÂLET

BOSNA U OSMANSKOJ POLITIČKOJ STRATEGIJI
(15. i 16. STOLJEĆE)

Sarajevo, 2017.

Šehidu imamu Hasanu ef.

“Zato kazuj događaje da bi oni razmislili.”

Kur'an: El-A'raf, 176

*“Dužnost umnih ljudi jeste da čitaju
povijest vladara i da proučavaju
stanja i prilike ovog svijeta.”*

Gazali

SADRŽAJ

PREDGOVOR AUTORA.....	11
UVOD.....	13
I. OSMANSKA POLITIKA – PRINCIPI I PRAKSA.....	17
OSNOVNE KARAKTERISTIKE ZVANIČNE OSMANSKE POLITIKE NA ZAPADU DO KRAJA 16. STOLJEĆA	17
<i>İSTİMÂLET</i> KAO VRSTA OSMANSKE POLITIKE – ZNAČENJE.....	30
Etimologija termina <i>istimâlet</i>	30
Historijsko značenje.....	32
<i>İstimâlet</i> u osmanskoj administraciji.....	35
Opseg <i>istimâlet</i> politike.....	38
Politički kontekst	38
Vojni sistem	39
Privredne prilike	40
Vjerski odnosi	41
Kulturna postignuća i svakodnevnica.....	41
PRIMJERI <i>İSTİMÂLET</i> POLITIKE U NEKIM DIJELOVIMA OSMANSKE DRŽAVE.....	42

II. PROCES USPOSTAVE I STABILIZACIJE OSMANSKE VLASTI U BOSNI U SVJETLU <i>İSTİMÂLET POLITIKE</i>	51
POLITIČKI KONTEKST	51
Osmanlije u Bosni do 1463. godine i kraj srednjovjekovnog Bosanskog kraljevstva.....	51
Obostrano uzimanje najamničke vojske i osmanski vojni odredi u ispomoći bosanskim feudalcima.....	55
Osmansko uplitanje i arbitraža u unutrašnjim bosanskim odnosima.....	58
Ekonomski pritisak na Bosnu – harač	62
Odnos Osmanlija prema seljaštvu u Bosni.....	64
Predaja bosanskih tvrđava – izdaja ili <i>istimâlet?</i>	68
Interesni kompromisi.....	74
Metoda postepenog osmanskog osvajanja Bosne do 1592. godine	85
Kolonizacija stanovništva (iskan).....	90
Odnos kolonizacionog elementa i vlasti	96
Zašto su zemlje puste?	99
Odnos Osmanlija prema zatečenom sistemu	102
Zaštita podanika od nasilja.....	108
VOJNI SISTEM	113
Uključivanje zatečenog stanovništva i vojnih odreda u osmanske vojne strukture.....	113
Uloga devširme u stabilizaciji osmanske vlasti u Bosni.....	126
Odnos osmanske vojske prema osvojenom prostoru.....	132
Metoda nagrađivanja vojske	137
PRIVREDNE PRILIKE.....	139
Osnovni podaci o timarsko-spahijskom sistemu.....	139
Metode uspostave vlastitog agrarnog sistema.....	142
Porezna politika prema podanicima	153
Trgovačko-zanatski tokovi kao posljedica <i>istimâlet politike</i>	162

VJERSKI ODNOSI	172
Odnos osmanske vlasti prema nemuslimanima	172
Učvršćivanje osmanske vlasti i proces širenja islama u Bosni	186
Odnos prema <i>novim muslimanima</i>	195
KULTURNA POSTIGNUĆA I SVAKODNEVNICA	202
Grad u službi osmanske vlasti	203
Odnos Osmanlija prema zatečenoj kulturi	205
Kulturne prilike među nemuslimanima	210
Pitanje suživljenja bosanskog stanovništva	213
 III. ODNOS IZMEĐU TEORIJSKIH POSTAVKI I PRIMJENE <i>İSTİMÂLET POLITIKE</i> U BOSANSKOM KONTEKSTU	 220
KRITERIJI ZA ANALIZU ODNOSA IZMEĐU TEORIJSKE I PRAKTIČNE STRANE OSMANSKOG POLITIČKOG DJELOVANJA U BOSNI	221
OBOSTRANE NEZAKONITE DJELATNOSTI: DRŽAVNIH SLUŽBENIKA I PODANIKA (RAJE)	226
 IV. OSTALE MJERE I METODE U CILJU USPOSTAVE I STABILIZACIJE OSMANSKE VLASTI U BOSNI	 238
<i>AKIN</i> I <i>YAĞMA</i> (UPAD I OTIMANJE)	238
SMAKNUĆA	247
OBAVJEŠTAJNA MREŽA	251
 ZAKLJUČAK	 258
ÖZET	262
SUMMARY	268
IZVORI I LITERATURA	274
INDEKS IMENA	298
PODACI O AUTORU	305

PREDGOVOR AUTORA

Ova knjiga predstavlja dopunjeno izdanje magistarskoga rada koji je odbranjen na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 14. maja 2012. godine pred komisijom u sastavu: prof. dr. Vesna Mušeta-Aščerić (predsjednica), prof. dr. Edin Radušić (član) i prof. dr. Enes Pelidija (mentor i član). Istraživanja su sprovedena u okviru redovnog projekta Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu.

Ovom prilikom želim se zahvaliti osobama i institucijama koje su mi pružile nesebičnu podršku u realizaciji istraživanja. Prije svega, zahvaljujem se bivšem direktoru Instituta za historiju Univerziteta u Sarajevu prof. dr. Husniji Kamberoviću na ukazanom povjerenju i aktuelnoj direktorici dr. Seniji Milišić na podršci za publikovanje ovog djela.

Zahvaljujem se posebno svom mentoru, prije svega izuzetnom insanu, prof. dr. Enesu Pelidiji, koji mi je odobrio izradu ove teme za koju sam bio veoma zainteresiran, na svesrdnoj podršci tokom postdiplomskog studija kao i stručnom usmjeravanju prilikom izrade rada.

Zahvaljujem se i članovima komisije, dr. V. Mušeti-Aščerić i dr. E. Radušiću na sugestijama koje sam uvažio prilikom pripreme za štampanje knjige. Zahvalu upućujem i dr. Aladinu Husiću na srdačnoj pomoći prilikom istraživanja u arhivu Orijentalnog instituta u Sarajevu, zatim osoblju Gazi Husrev-begove biblioteke i Bošnjackog instituta – Fondacija Adil-beg Zulfikarpašić te posebno dr. Vesni Miović, koja svaki put iznova domaćinski dočeka bosanske osmaniste, posebno mlade istraživače, i pruža stručnu pomoć prilikom istraživanja fondova Državnog arhiva u Dubrovniku.

Želim se zahvaliti i prof. dr. Nuriju Čevikelu iz Turske koji mi je, iako ga još nisam uživo upoznao, zahvaljujući prednostima moderne tehnologije, izuzetno pomogao u početnoj fazi istraživanja.

Zahvaljujem se svima koji su na bilo koji način, makar i sa nekoliko riječi podrške prilikom susreta na ulici, doprinijeli da ovaj rad bude završen, a knjiga prezentirana javnosti.

Zahvaljujem se također izdavaču ovog izdanja – Institutu za historiju Univerziteta u Sarajevu. Zahvalnost dugujem recenzentima prof. dr. Enesu Pelidiji i dr. Muameru Hodžiću te urednici dr. Hani Younis.

Posebnu zahvalu želim uputiti majci i rodbini bez čije nesebične i bez-rezervne podrške ne bi bilo moguće okončati postdiplomski studij.

Na kraju, supruzi i djeci se zahvaljujem na strpljenju i izvinjavam se za sve uskraćeno porodično druženje.

U Sarajevu, 29. 11. 2016.

UVOD

Uzroci uspona i slave Osmanske države na ljestvici svjetske povijesti bili su česta tema mnogih istraživanja još od vremena vladavine osmanske dinastije pa sve do danas. Kako je prostor jugoistočne Evrope stoljećima bio pod upravom osmanskih sultana, to su, između ostalih, i historiografije tog područja pokušavale objasniti suštinu odnosa u zemljama koje su potpale pod njihovu vlast. Na tom putu, istraživanje mjera, metoda, sredstava, taktika ili, modernim rječnikom kazano, *političke strategije* kojom su se koristile Osmanlije prilikom uspostavljanja vlasti, a zatim i vladavine na određenom prostoru, predstavlja nezaobilaznu tematiku. Iščitavajući dostupnu literaturu i izvore o navedenoj problematici, s fokusom na prostoru Bosne (teritorij koji je od 1580. godine poznat kao Bosanski ejalet), uočena su dva faktora na osnovu kojih je definirana teza istraživanja: 1. da su neki historičari (prvenstveno u Republici Turskoj) analizirajući historijske izvore osmanske provenijencije u historiografiju unijeli izvorni termin – *istimâlet politika* (nekada *istimâlet siyaseti* ili *sistemi*) i 2. da su se historiografije na prostoru jugoistočne Evrope o navedenoj tematici bavile površno i usputno, te da to nije učinjeno *in medias res* u okviru posebnog istraživanja.

U historiografiji Republike Turske nekoliko historičara je identificiralo pojam *istimâlet* nalazeći potvrdu za njegovu upotrebu u raznovrsnim izvorima osmanske provenijencije. Prvi historičar koji je ukazao na važnost tog pitanja je Halil İnaldžik kroz više svojih radova koje je objavio tokom 20. stoljeća. U tome su ga slijedili i ostali istraživači analizirajući navedeno pitanje na određenom geografskom prostoru Osmanske države, u manjem ili većem obimu. Među njima su: Mücteba İlgürel, Ahmed Akgündüz, Nuri Çevikel, Halime Dođru, Haldun Erođlu i Veysel Öz.¹ Njihovi radovi su poslužili za detaljniji uvid u teorijsko objašnjenje *istimâlet politike* i način na koji se ona dovodi u vezu sa cjelokupnim društvenim kretanjima kao i državnim sistemom kod Osmanlija.

¹ O radovima opširnije u popisu literature na kraju knjige.

Što se tiče doprinosa historiografija Jugoistočne Evrope ovako definiranoj temi, treba napomenuti to da nije objavljen rad čija se naučna preokupacija može dovesti u vezu sa *istimâlet politikom* (koji je gotovo nepoznat pojam na tom području) ili općenito sa mjerama i metodama za stabilizaciju osmanske vlasti. Izuzetak predstavlja evidentiranje navedenog pojma kod Hazima Šabanovića u Rječniku termina *Krajišta Isa-bega Ishakovića – zbirni katastarski popis iz 1455. godine* u izdanju Orijentalnog instituta u Sarajevu davne 1964. godine te usputan spomen *istimâleta* u knjizi Jelene Mrgić *Severna Bosna 13–16. vek* u izdanju Istorijskog instituta u Beogradu 2008. godine. U vrijeme pisanja ovog rada javlja se još poneki prilog u kojem se termin *istimâlet* također samo spominje. Takav slučaj je sa radovima Senada Hasanagića.² Mnogi autori su, baveći se drugim pitanjima, davali usputne podatke koji su bili od koristi i za temu ovog rada. Također, neki od njih su svojim tumačenjima otvarali pitanje osmanske državne političke strategije. Tako su nezaobilazni bili sljedeći autori: Avdo Sućeska, Hazim Šabanović, Nedim Filipović, Adem Handžić, Ahmed S. Aličić, Sima Ćirković, Momčilo Spremić, Boris Nilević, Esad Kurtović, Dubravko Lovrenović i drugi.³

Također su i neki istraživači na Zapadu baveći se historijom Osmanske države u svojim radovima kontekstualizirali osmansku *istimâlet politiku*. Međutim, nije riječ o velikim istraživačkim zahvatima na ovom pitanju. Izdvajaju se autori: Heath W. Lowry, Karen Barkey, Fikret Adanır, Layoş Fekete i Tom Papademetriou.⁴

Nakon prikupljanja i analize izvora i literature susreli smo se sa metodološkom dilemom s obzirom na specifičnost i širinu teme. Kao najadekvatniji se nametnuo pristup komparacije historijske metode sa metodama srodnih nauka.

Na početku knjige dat je presjek osmanske politike – principa i prakse do kraja 16. stoljeća kroz detaljno pojašnjenje i kontekstualiziranje termina *istimâlet*. U drugom poglavlju, koje predstavlja ključni dio knjige, detaljno je prikazan proces uspostave i stabilizacije osmanske vlasti u Bosni u svjetlu *istimâlet politike* kroz sljedeće društvene segmente: politički, vojni, privredni, vjerski i kulturni. U trećem poglavlju data je kraća analiza odnosa između teorije i prakse u političkom djelovanju osmanskog državnog

² Senad Hasanagić, “Izvori osmanske tolerancije”, *Društvena istraživanja – Časopis Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, god. 1, br. 1, Zenica, 2007, str. 47–57; Isti, “Tendencije poricanja, minimiziranja i prikrivanja osmanske tolerancije”, *Godišnjak BZK Preporod*, god. X, Sarajevo, 2010, str. 87–106; Isti, *Osmanska tolerancija*, Sarajevo, 2015.

³ O radovima opširnije u popisu literature na kraju knjige.

⁴ Isto.

sistema u Bosni do kraja 16. stoljeća. U posljednjem poglavlju prikazano je i nekoliko osmanskih političkih metoda koje su igrale važnu ulogu u osvajanju i uspostavi, a zatim i održavanju stabilne osmanske vlasti u Bosni. Za njih je karakteristično to da se ne mogu svrstati u *istimâlet politiku* kroz koju su vršena bazična istraživanja.

Cilj rada je bio objasniti sveobuhvatnu ulogu *istimâlet politike* u procesu dolaska prostora srednjovjekovne bosanske države pod osmansku vlast odnosno uvođenja novog državnog i društvenog sistema kao i nastanka novog civilizacijskog okvira u kojem se bosanski prostor našao na kraju srednjeg i na početku novog vijeka.

Izvorna podloga istraživanja sastojala se od: stručne ili specijalizirane literature – domaće i strane; objavljenih izvora osmanskog porijekla; sadržaja iz određenih objavljenih izvora drugih provenijencija u posrednom obliku; nekoliko odbranih i neobjavljenih magistarskih teza i doktorskih disertacija iz iste ili srodne oblasti, te neobjavljeni izvori koji su pohranjeni u Osmanskom arhivu Predsjedništva vlade Republike Turske u Istanbulu, Državnom arhivu u Dubrovniku, Orijentalnom institutu i Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu.

Na kraju, uzimajući u obzir kompleksnost teme, ova knjiga može biti osnova ili putokaz za dalja istraživanja po istoj ili sličnoj metodološkoj matrici, a svako od društvenih polja koja su bila u fokusu ove analize moglo bi predstavljati posebnu temu za obradu. Osim toga, zasigurno je moguće identificirati još političkih mjera i metoda koje su Osmanlije koristile u svrhu učvršćivanja svoje vlasti u Bosni, a koja ovdje nisu navedena.

INDEKS IMENA

A

Abdija, naib 226
Abdurrahman efendija, kobaški kadija 223
Ahmed, svrgnuti ćehaja tvrđave Bihać 137
Ahmed, vojvoda 104
Ahmed, zaim 110
Ahmet, poklisar 163
Ajas-beg/Ajaz-beg/Ajaz-paša 80, 86, 104, 228, 240
Ajni, Ali-efendija 142
Aleksa, službenik Isa-bega Ishakovića 104
Ali-paša, budimski namjesnik 49
Alija, amaldar, osnivač džamije i mahale u G. Tuzli 228
Alija, čauš 253
Alijaga, sin Durakage 117
Alija, Sas 145
Alija, župan 103
Alija ibn Ebi Talib 247
Anđelović, Mahmud-paša 45
Ankaravi, Husamuddin 249
Arhidakon Vasilije 211

B

Baćan, ban Franjo 46
Bajazid/Bajezi I, sultan 21, 83, 199, 239, 257
Bajazid/Bajezi II, sultan 24, 77, 101, 114, 169, 176, 183, 211, 251, 254
Baličević, Vuk 104
Bali, šejh Hamza 249

Barak, sin Ishak-bega 57
Barbara, kraljica 56
Barbarosa, Hajrudin 26
Barbuči, Nikola 67
Bathori, Ištvan/Stjepan 28
Behram, čizmedžija 250
Berislavić, Stefan 89
Bezi Ljubovići 69
Bezi Mirići 69
Bešaret 175, 275
Bistami, šejh Ali 246
Bocskay, Stjepan 77
Bogašinović, Radič 104
Bogutović, Tvrdiša 104
Brailo, službenik Ajaz-bega 104
Brajan, serdar 137
Brajković, Stipan 75, 251
Branisav, službenik Isa-bega Ishakovića 104
Branko, sin Vuka 116
Branković, Đurađ 45
Branković, Jovan, despot 243
Bunić, Jakov 130

C

Cicerović, Marin 164
Crnojević, Ivan 82

Č

Čajničanin, Pavle 209
Čelebi, Evlija 164, 173

Ć

Ćoso, Omer 228
Ćoso, Osman 228

D

Dabravčić, Vuk 104
 Dadoje, starješina 97
 Dadoje, vojvoda 97
 Damad, Ibrahim-paša 135
 Davud, bosanski sandžakbeg 240
 Davud-paša 87
 Defer-beg 228
 De la Brokijer 251
 Desisala, Dragobrat 211
 Desisala, Mihailo, kujundžija 211
 Desisala, Nikola 211
 Desisalić, Grgur 104
 Difren-Kane 249
 Dijaković, Pokrajac 104
 Dmitar, pisar 211
 Doria, Andrea 26, 226
 Dragić, knez, sin Vukasov 119
 Dursun-bej 251
 Dušan, car 17, 19, 245

Dž

Džafer, čizmedžija 250
 Džafer, nalundžija 250
 Džafer, šegrt, sin Đurin 129

Đ

Đerzelez 240
 Đorđe/Skender 239
 Đorđe, sin kneza Heraka 208
 Đuro, sin vojvode Jovana 182
 Đurović, pop Aleksa 69

E

Ebu Jusuf, učenik Ebu Hanife 216
 Ebusuud-efendi, šejhul-islam 247, 249
 Edže-bej 19
 Efke 69
 Elizabeta I, engleska kraljica 28, 217
 Erdedi, biskup Šimun 46
 Evrenos-beg/Evrenos-bej 19, 108, 238, 239
 Evrenosoglu, akindžija 238

F

Ferdinand I Habsburški 25, 26, 27, 46, 47, 77, 95

Ferhad-beg 209, 231
 Ferhad, sin Hadžijev 117
 Ferhad, sin Murada 250
 Ferruh, sluga Ferhad-paše 117
 Firuzbeg 200
 Fra Ivan 223
 Fra Matija 179
 Frank, Dubrovčanin 163
 Frankopan, knez 132
 Fransoa I, kralj 25
 Fra Petar iz nahije Imotski 224
 Fra Petar Tuzlak 221
 Fridrih III, car 240

G

Gasó, Žak 135, 201
 Gazi Bali-beg 108
 Gazi Fazil-bej 19
 Gazi Husrev-beg 36, 70, 87, 88, 89, 94, 101, 105, 123, 125, 132, 135, 137, 155, 171, 181, 209, 214, 215, 221, 222, 231, 253, 282
 Gazi Mihal-bej 19
 Goraždanin, monah Božidar 210, 211
 Gradić, Hristofan 164
 Grgičević, Atanasije 207
 Grgurević, Vuk 82, 87, 98
 Grgurić, Pavle 68
 Grgur, sin Gorjana 169

H

Hadum Jakub-paša 87
 Hadži Alija 250
 Hadži Ilbeji 19
 Hadži Kurtalija, sin Skendera 164
 Hadži Oruč, sin Muhameda 241
 Hajdar-paša 249
 Hajretin, neimar 192
 Hajrudin, emin 229
 Halilaga, kapetan 117
 Hamza-beg 61, 104, 130, 228
 Hasan, čehaja posluge 138
 Hasan, glavni čauš 138
 Hasan, nadglednik 229
 Hasan-paša, hercegovački sandžakbeg 253

- Hasan, primičur, sin popa 215
 Hasan, sin Alije 250
 Hasan, sin Bali-age 137
 Hasan, sin Mehmedov 117
 Hasan, sin Muruvetage 117
 Hasanaga, sin skradinskog dizdara 117
 Herak, knez 208
 Herak, službenik Hamza-bega 104
 Hercegović, Ahmed-beg/Ahmet-paša 104, 131, 163, 193
 Hercegović, herceg Vlatko, sin Stjepanov 61, 64, 79, 81, 82
 Hizir, spahija, sin popa 215
 Horos, Mahmud 226
 Hranić, Sandalj 54, 55, 56, 57, 59, 60, 63, 150, 163
 Hudaverdi, Bosna Mehmed-beg 138
 Hunjadi, Janjoš 45
 Husejin, musliman vojnik 125
 Husrev, stanovnik Nevesinja 226
- I
- Ibrahim I, sultan 131
 Ibrahim, carski dragoman 104
 Ibrahim, halifa 250
 Ibrahim, sin Ahmeda 216
 Imam Muhamed 247
 Inehan, župan 103
 Isa-Bali 68
 Isa-beg 14, 31, 60, 74, 85, 99, 104, 113, 114, 121, 144, 162, 163, 190, 228
 Ishak-beg, skopski krajišnik 57, 59, 60, 193
 Ishak-beg, skopski sandžakbeg 194
 Iskender, osmanski agent 251
 Ivan, brat Tvrtkov 69
 Ivan, sin Petrov 138
 Ivan, sin Vukašinov 97
 Ivan, župan 103
 Ivan II Sigismund 26
 Ivan IV Grozni 28
 Ivaniš, kastelan tvrđave Doboj 68
 Ivaniš, sin Radoja 170
- J
- Jagelović, Izabela 26
- Jakić, Ivan 224
 Janković, Pavle 252
 Jeromonah Sava 211
 Jigit-paša 239
 Jovan, brat Tvrtkov 228
 Jovan, pripadnik Crkve bosanske 120
 Junuz-beg, bosanski sandžakbeg 209
 Jurišević, Mustafa-beg 180
 Jusuf, kastelan u Hercegovini 69
 Jusuf, sarajevski efendija 223
 Jusuf, sin Abdulaha 250
 Jusuf, sin Jakova Bunića 130
 Jusuf, topdžibaša 88
- K
- Kalauz, Jovan 69
 Kapistran, Ivan 67
 Kapić, Đuro 115
 Kara Ahmed-paša 27
 Kara Balaban, gulam Ishak-paše 139
 Karadža iz Janbola 200
 Karagoz, Nijemac 145
 Karađoz, zaim 109
 Karlo V, car 25, 26
 Kasim-beg, herceg. sandžakbeg 49
 Katarina, kćerka Katarine Kosače 60, 193
 Katarina, kćerka Radonje 143
 Keykubad, Alaeddin III 17
 Konjhodžić, Ivko 104
 Konstantin, dječak 128
 Korvin, Ivan 244
 Korvin, Matija 23, 64, 70, 77, 78, 85, 87, 192, 240
 Kosača, Katarina, kćerka Stjepana Vukčića 60, 193
 Kovačević, Ivan 105
 Kovačević, oblasni bos. feudalac 247
 Kubad, vojvoda banjalučki 104
 Kujundžić, Dragoje 69
 Kujundžić, Ljuboje 69
 Kujundžić, Miroje 69
 Kuripešić, Benedikt 221
- L
- Lajoš II, kralj 25

Lala Šahin-paša 53, 239
 Lazarević, Stefan 20
 Lenković, Ivan 95

M

Mahmudaga, sin skradinskog dizdara 117
 Maleševac, monah Jovan 211, 212
 Malkoč-beg, bos. sandžakbeg 111, 253
 Malkoč-beg, kliški sandžakbeg 70, 110, 137, 249
 Malkočoglu, akindžija 238
 Marko, monah 211
 Marković, Stjepan 97
 Masarechi, Petar 192
 Masnović, Radoje 115
 Masnović, Stjepan 115
 Matej, magistar 209
 Matija, knez Visokog 74
 Matija, sin Radivojev 78
 Matijaš, župan 103
 Matko, sin Andrije 165, 216
 Mehmed I, sultan 22, 56, 59, 201
 Mehmed II Fatih, sultan 22, 23, 24, 32, 45, 52, 53, 56, 64, 69, 71, 76, 82, 85, 86, 100, 106, 127, 130, 135, 140, 142, 163, 175, 176, 189, 190, 193, 196, 200, 201, 224, 240, 247, 250
 Mehmed III, sultan 128, 131
 Mehmed, aga kamengrad. bešlija 110
 Mehmed-beg, brodski krajišnik 53
 Mehmed, čauš 245
 Mehmed-ćehaja, sin Durakage 117
 Mehmed-paša, bosanski sandžakbeg 252, 253
 Mehmed, sin Alije 250
 Mehmed, vojvoda, sin Abdulaha 224
 Memi-beg, lički sandžakbeg 96
 Mesih-paša, popisivač 197
 Memi, sin Davuda 216
 Mihailo, knez 211
 Mihailović, Konstantin 47, 48, 69, 112, 239, 247
 Mihajlo, službenik Isa-bega Ishakovića 104
 Mihaloglu, akindžija 238

Mihoćević, Milivoj 104
 Mikec, Josef 174
 Milivojević, Mustafa-beg 104
 Miloradović-Hrabreni 120, 123
 Miloš, tesar 170
 Morović, ban Ivan 55
 Mubarek, kadija Bosanskog krajišta 83
 Muhamed bin Abdulah 199
 Murad, župan, sin Abdulaha 104
 Murat I, sultan 20, 238, 251, 257
 Murat II, sultan 22, 31, 32, 44, 56, 71, 86, 122, 126, 200, 238, 257
 Murat III, sultan 28, 141, 158
 Murat IV, sultan 199
 Murataga, sin Durakage 117
 Murat, vojvoda 70
 Mustafa-beg, akindžijski beg 245
 Mustafa bin Ali 199
 Mustafa, bosanski sandžakbeg 225
 Mustafa, kastelan tvrđave Dobrun 200
 Mustafa, kastelan u Hercegovini 69
 Mustafa, timarnik 110
 Mušić, Vlatko 117

N

Nerkesi, Muhamed 199
 Nesuh-oglu, Husein 249
 Nesuh, požeški sandžakbeg 225
 Nesuh, stanovnik Nevesinja 226
 Nikolaj, pripadnik Crkve bosanske 120
 Nikola, sin Vukača 215
 Nikola, Ratkov 164

O

Obrenović, Mehmed-beg 227
 Omer, sluga tezkiredžije Hasan-bega 226
 Orhan I, sultan 19
 Oruč, sin Ishaka, timarnik 200
 Osman Gazi 17
 Osman Halifa bin Alija 165, 216
 Osman, sin Ishaka, mulhid 250
 Ostoja, kralj 57, 59
 Ostojić, Radivoj 78
 Ostojić, Stjepan 59
 Otuš, brat Grgurov 169

P

Papa Eugen IV 188
 Papa Pavle II 192
 Papa Pio II 31, 67, 76, 188
 Papa Urban V 223
 Pavlović, Petar 57, 59, 60, 85
 Pavlović, Radoslav 57, 58, 59, 60, 163
 Pervan, sin Mustafe 241
 Petar, dijak 104
 Petar, sin mutriba (svirača) 208
 Petar, sin Obrena 117
 Petar, sin Stamenka 115
 Petar, sin vojvode Jovana 182
 Petar, vojvoda 166
 Petokija, Šaban 168
 Petrarka, italijanski pjesnik 223
 Petrovina, vladika 223
 Petrović, Radoš 76
 Podblaćanin, Vojin 116
 Pop Oliver 211
 Pop Vuk 211
 Predojević, Hasan-paša 88, 90, 96
 Princ Džem 24, 200
 Pripčinović, Živan 104
 Pruščak, Hasan Kjafija 109

R

Radenović/Radinović, Pavle 57, 59
 Radenović, Skender 117
 Radica, sin Pržunov 139
 Radisalić, Jusuf 116
 Radivoj, sin Ostojin 61
 Radivoj, trebinjski vojvoda 104
 Radivoje, brat Gazi Husrev-bega 215
 Radivojević, Matija 77
 Radičević, Ivan 104
 Radman, sin kneza Vuka 98
 Radoja, sin Rupčića 68
 Radojević, majstor 210
 Radonja, zimmija 116
 Radosalić, Stjepan 138
 Radoslav, sin Stepka 145
 Radul, brat Vlada III Drakule 248
 Ramadan, novi musliman 138
 Rum Mehmed-paša, veliki vezir 142
 Rustem-paša, veliki vezir 141

S

Sabančić/Šabančić, Matija 78
 Sadettin Hodža 80, 238
 Samsaćauš-zade Timurtaš-paša 53
 Sanak, vaspitač sina Hercega Stjepana 145
 Sarhoš, Mustafa-paša 152
 Sarudže, sin Vukača 215
 Seid, čelebija 228
 Selim I Javuz, sultan 24, 140
 Selim II, sultan 27, 141, 157, 199, 201
 Selmandža-beg 83
 Semković, Sladoje 58
 Sigismund August, kralj 27
 Sigismund Luksemburški, kralj 55, 86, 99, 100
 Sigismund, sin Stjepana Tomaša 60, 193
 Sigismund, stric Stjepana Tomaša 60
 Sinan-beg, hercegovački sandžakbeg 97, 104
 Sinan, čehaja 110
 Sinan, Džemaleddin 129
 Sinan-paša, sandžakbeg 160
 Sinan-paša, učenjak 162
 Sinan, vojvoda 110, 111, 117
 Skender-paša 240, 244
 Sokolović, Lala Mustafa-paša 49
 Sokolović, Mehmed-paša 28, 45, 87, 129, 136, 137, 138, 142, 204, 235, 249
 Sorškočević, Andrija 104
 Sratinović, Stjepan, poklisar 104
 Stančić, Radoje, stari bosanski vlastelin 115
 Stančić, spahija, stari bosanski vlastelin 115
 Stefan, kefalija, službenik Isa-bega Ishakovića 104
 Stjepan, kastelan tvrđave Doboj 68
 Stjepanović, Branilo, službenik Isa-bega Ishakovića 104
 Subaša, Mahmud, stanovnik Nevesinja 226
 Sulejman I Kanuni/Zakonodavac, sultan 22, 24, 27, 32, 47, 48, 88, 107, 108, 113, 135, 140, 158, 164, 170,

- 178, 201, 208, 211, 217, 233, 235, 243, 254
 Sulejman, sin Hasana 216
 Sulejman-paša, vojskovođa iz 14. st. 17
 Švinjarević, Vlah 104, 121
- Š
- Šaban-aga, službenik Isa-bega Ishakovića 191
 Šahin, spahija nemusliman 116
 Šperančić, Pavo 62
- T
- Tadić, Gavriilo 211
 Talovac, bosanski feudalac 58
 Tardić, Juraj, brat Murat-bega Tardića 215
 Tardić, Murat-beg, ćehaja Gazi Husrev-bega 105, 137
 Teodor, službenik Isa-bega Ishakovića 104
 Timur, tursko-mongolski osvajač 21
 Timurtaš-paša 52, 238, 239
 Tomašević, kralj 31, 64, 76, 85, 246
 Tomaš, Stjepan, kralj 58, 60, 62, 63, 64, 67, 188, 251
 Tomašević, Stjepan 60
 Topal Osman-paša 212
 Tosunoglu, Mustafa 165
 Trebinjac, monah Marko 192
 Turhanoglu, akindžija 238
 Tusina, Rustem 117
 Tvrtko I Kotromanić, kralj 53, 58, 88, 89, 145, 177
 Tvrtko II, kralj 61, 62
 Tvrtko, sin Čavlija 69
 Tvrtko, službenik Ajaz-bega 104
 Tvrtko, vojvoda, plemić bosanski 145
 Tvrtković, Tvrtko II 60, 61, 63
- U
- Ungurus, Mahmud 68
 Utišenic, Đorđe 47
- V
- Vahdeti, Ahmed – Mulhid 196
 Varvara, Ali-paša 131
 Veli, Hacı Bektaš 127
 Veli-vojvoda 53
 Vlad, vojvoda 248
 Vladimir, vojvoda 97
 Vladislav, ćehaja bosanskog kralja 78
 Vladislav, dijak 210, 211
 Vladislav, sin Stjepana Kosače 60, 61, 81, 82
 Vladoja, sin Šegoja 228
 Vlah, Pokrajac 104
 Vlatko, sin Stjepana Kosače 64, 79, 81, 82, 83
 Vlatković, vojvoda Augustin 75
 Vlatković, Vukmir 117
 Vojsalić, Matija 77, 78, 82
 Vraneš, Herak 81, 104, 115, 146
 Vraneš, Vuk 104
 Vukašin, sin vojvode Jovana 182
 Vuk, knez 104
 Vuk, nevjernik 125
 Vuk, prezbiter 211
 Vuk, vlastelin Hercega Kosače 145
 Vuk, zimmija 117
 Vukica, sin Petrine 228
 Vukosalić, Matija 97
 Vuković, Vlatko 239
 Vuković-Desisalić, Todor 209
 Vukčić, Hrvoje 55, 56, 57, 63
 Vukčić Kosača, herceg Stjepan 56, 57, 58, 60, 61, 63, 69, 80, 81, 85, 86, 145, 190, 291
 Vučetić, Radoja 104
- Z
- Zapolja, Ivan 25, 26, 77
 Zrinski, Nikola 167, 252
 Zupčić, Radoje 68
- Ž
- Živko, sin Gorjana 169

PODACI O AUTORU

Sedad Bešlija rođen je 12. jula 1985. godine u Prijedoru. Osnovnu školu pohađao je u Prijedoru, Istanbulu i Sarajevu. Godine 2004. završio je Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu, a 12. januara 2009. godine diplomirao je na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu na studijskoj grupi: Historija i turski jezik i književnost. Akademske 2008/2009. godine upisao je postdiplomski studij na Odsjeku za historiju – smjer: Historija Bosne pod osmanskom vlašću od 15. do kraja 18. stoljeća. Magistarski rad odbranio je 14. maja 2012. godine s temom: “Mjere i metode za stabilizaciju osmanske vlasti u Bosni do kraja 16. stoljeća”. Akademske 2012/2013. godine upisao je doktorski studij na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu – smjer: Bosna i Hercegovina u osmanskome periodu od 1463. do 1839. godine. Doktorsku disertaciju pod naslovom “Društveno-političke prilike u Hercegovačkom sandžaku od Žitvanskog do Karlovačkog mira (1606.–1699.)” odbranio je 30. novembra 2015. godine. Postdiplomski i doktorski studij okončao je s prosječnom ocjenom 10.

Do sada je objavio veći broj prikaza knjiga, nekoliko stručnih i naučnih radova, prijevoda članaka i knjiga, uredio je jedan zbornik radova i dvije knjige te uzeo učešće na nekoliko naučnih simpozija, okruglih stolova i konferencija u zemlji i inostranstvu.

Od 12. oktobra 2009. godine zaposlen je u Institutu za historiju u Sarajevu kao stručni saradnik za stariju historiju (osmanski period). U oktobru 2012. godine izabran je u zvanje višeg stručnog saradnika za stariju historiju (osmanski period), a u oktobru 2016. godine u zvanje naučnog saradnika za stariju historiju (osmanski period). Aktivno poznaje turski, a služi se engleskim i arapskim jezikom. Oženjen je i otac je troje djece.

HISTORIJSKE MONOGRAFIJE

Knjiga 14

Sedad Bešlija

ISTIMÂLET

BOSNA U OSMANSKOJ POLITIČKOJ STRATEGIJI (15. i 16. STOLJEĆE)

Izdavač:

Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju

Alipašina 9, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

<http://www.iis.unsa.ba>

Za izdavača:

Dr. Senija Milišić

Lektura:

Mr. Mehmed Kardaš

Tehničko uređenje i DTP:

Fatima Zimić

Dizajn korice:

Kemal Obad

Prijevod sažetka na turski jezik:

Sedad Bešlija

Prijevod sažetka na engleski jezik:

Emina Meštrovac

Tiraž:

500

Štampa:

Dobra knjiga, Sarajevo